

TÜRKİYE YÜZYILI: İDDİALİ AMA MÜMKÜN

HULUSİ ŞENTÜRK

Giriş:

Türkiye Yüzyılı! Hayli iddialı bir ifade. 85 milyon nüfusa sahip, halihazırda satın alma gücü paritesinde dünyada 11. sırada yer alan bir ülke için önümüzdeki dönemde dünyaya damga vurmasını beklemek ne kadar gerçekçidir?

Daha önceleri “Türk Asrı” ifadesi vardı. Rahmetli Özal, büyük hatalar yapmadığımız takdirde gelecek asra Türklerin damga vurabileceğini söylemişti. Sovyetlerin dağılmasından sonra bağımsızlıklarına kavuşan Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan’la birlikte Türkler 21. Yüzyıla damgasını vurabilirdi. Ancak olmadı. Türkiye’nin bu ülkelere hamilik yapacak, onlara geçiş dönemlerinde can suyu verebilecek ekonomik gücünün olmayışı bir yana, kendi içinde bile ciddi istikrarsızlıklar baş gösterdi ve Türk Asrı bir başka bahara kaldı.

Türkiye Yüzyılı ifadesinin Türk Asrı ifadesinden en önemli farkı sadece Türk Cumhuriyetleri ile güçlü iş birliği tesisi ile elde edilecek küresel konuma değil, bu ülkeleri de içine almakla beraber çok farklı coğrafyalarda, çok farklı ülkelerle oluşturulacak iş birlikleri ile tesis edilecek yeni küresel dengeye gönderme yapmasıdır. “Türk Asrı” ya da Süleyman Demirel’in ifadesi ile “Adriyatik’ten Çin Seddine Büyük Türkiye” ifadeleri, Türk Cumhuriyetleri arasındaki ekonomik, kültürel ve askeri iş birlikleri ile hem Türkiye ve hem de yeni özgürlüklerine kavuşan Türk Cumhuriyetlerinin güçlü bir gelişme sağlayarak dünya siyasetinde başat aktörler arasında yer almasını amaçlamaktaydı. Türkiye Yüzyılı bu vizyonu bir adım daha öteye taşıyarak, sadece Türk Devletleri arasında değil,

sömürülen tüm mazlum coğrafyalar arasında Türkiye’nin öncülüğünde dünya düzeninin yeniden tesisini amaçlamaktadır.

Türkiye Yüzyılı iddia ve vizyonunun gerçekleşmesi için birçok şartın aynı zamanda var olması gerekmektedir. Bu şartların bir kısmı doğrudan Türkiye tarafından sağlanmalı ama aynı zamanda dünya-daki siyasi-ekonomik dengelerle ilgili de kimi şartlar olumlu anlamda gerçekleşmelidir. Çünkü Türkiye Yüzyılından bahsetmek, aynı zamanda bu yüzyılda Türkiye’nin küresel güç olma iddiasını dillendirmektir. Küresel güç, mevcut imkanları ile dünyanın birkaç bölgesini aynı zamanda kendi çıkarlarına göre şekillendirme ve bu bölgelerde avantajlı jeopolitik dengeleri kurabilme yeteneğine sahip olan ülke anlamına gelmektedir.¹

Sözlük anlamı “fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği” anlamına gelen güç kavramı, uluslararası siyasette, bir ülke veya ülkeler topluluğunun diğer ülke veya ülkeler topluluğunun politik tercihleri üzerinde etki edebilme veya onlardan gelecek etkiye karşı direnebilme kabiliyetini ifade etmektedir. Bu güçle ilgili olarak sert güç, yumuşak güç gibi isimlendirmeler bulunmaktadır.

Türkiye’nin küresel güç olması, yeni dünya düzeninin kurulması için küresel sürecin uygun olması gerekir. Özellikle de yeni bir dünya düzeninden bahsediyorsak, mevcut düzenin değişiminin şafağında olması gerekir. Eğer mevcut düzen güçlüyse ve

¹ <https://xpro.gen.tr/k%C3%BCresel-g%C3%BC%C3%A7-ne-de-mek/>

değiştirme yönünde güçlü talepler yoksa ancak bir gücün zorlaması ile düzen değişebilir ki, bu gücün çok sayıda güce rağmen bunu başarabilecek olması gerekir. Böyle bir durum ise pek mümkün değildir. ABD gibi süper bir güç bile Sovyetlerin dağılması sonrası tek kutuplu yeni bir dünya düzeni kurmaya çalışmış ancak başarılı olamamıştır.

Öyle ise iki sorunun cevabı önemlidir: 1) Mevcut dünya düzeninin değişimi yönünde güçlü talep var mıdır? 2) Türkiye, yeni dünya düzeninin kurulmasında öncülük edecek askeri, ekonomik ve kültürel güce sahip midir?

Mevcut Dünya Düzeni Değişimin Şafağında mıdır?

Bu günkü dünya düzeni, dünya sömürgecilik mücadelesinin bir sonucu olan ancak çözüm üretmeyen 1. Dünya Savaşının ikinci merhalesi olan ve 2. Dünya Savaşı olarak isimlendirilen süreç sonunda inşa edilmiştir. Savaşın galiplerinin dünya hegemonyasını kurdukları bir düzendi bu. ABD, parasının rezerv para olmasını sağlayıp, kağıt basarak servet elde etme hakkı kazanırken, İngiltere küresel finans merkezi olarak adeta komisyonculukla zenginliğini sürdürme imkanına ve Fransa da Afrika madenleri üzerindeki vahşi egemenliği ile kan ve gözyaşına dayalı zenginliğe ulaşmıştır. Sovyetlere sus payı olarak Doğu Bloku diye adlandırılacak coğrafya sunulmuş, Çin'e ise sadece Güvenlik Konseyindeki patronlar kulübü üyeliği verilmiştir.

2. Dünya Savaşı sonrası yapılandırılan ve galip devletlerin dayatmasına dayanan küresel denge 1990'lara gelindiğinde artık sürdürülemez konuma gelmişti. Sovyetler Birliği çökmüş, iki kutuplu dünya dengesi dağılmıştır. Dünyanın galipleri artık dünyanın kuvvetinde değildir. Buna rağmen dünya siyasetinin patronluğunu ellerinden bırakmak istememektedir. Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası ve IMF gibi aygıtları ile dünya siyasetini ve ekonomisini kendi çıkarları doğrultusunda yönetme ve yönlendirme girişimlerine artık eskisi gibi etki edememektedir. Dünyanın galiplerinden sadece ABD ekonomik gücünü korumakta ise de özellikle son yıllarda yaşamakta olduğu ekonomik krizlerin sürekliliği ile birlikte o da ciddi bir açmaz içerisindedir.

ABD ile ekonomik ve askeri alanda boy ölçülebilecek düzeye gelen Çin, her iki dünya savaşının mağlubu olarak yeni düzenden pay alamayan ama Avrupa'nın ekonomik olarak açık ara lideri olan Almanya, kendisine verilen coğrafyayı elinden kaçıran Rusya küresel düzenin yeniden kurulmasını

istemektedir. Bu arada her biri ulus devletlerle boy ölçülebilecek ekonomik güce kavuşan küresel şirketler de ulus devletlerin değil kendilerinin egemen olacağı bir düzen dayatması içindedir.

İngiltere'nin ayrılması ile önemli güç kaybı yaşayan Avrupa, bir yandan Rusya'ya enerjide, ABD'ye de güvenlikte bağlı olmanın sancılarını yaşamaktadır. Özellikle de Almanya bu sancının en şiddetli yaşandığı ülkedir. Güçlü ekonomisi ve endüstriyel altyapısı ile AB liderliğini oynamaya hevesli görünse de enerji ve savunma açmazı ile karşı karşıyadır. Ukrayna Savaşı sonrası enerjide yaşanan fahiş artışlar ve ABD liderliğinde dayatılan Rusya ambargolarının en büyük bedelini ödemekle karşı karşıyadır. Ancak bu savaş bahanesi ile savunma sanayine 100 milyar euro ayırması aslında bu ülkenin önemli bir zafiyetini gidermek için sürecin fırsatlarından yararlanma girişimidir.

Pandemi ile birlikte Batı ekonomileri güç kaybı yaşarken doğu ülkelerinin nispeten gelişme göstermesi, dünya ticaretinde lojistik hizmetlerinin aşırı artışı ile birlikte Türkiye için de önemli bir fırsat doğmuştur. Batı pazarlarına yakınlığı, nispeten gelişmiş ulaşım ve endüstriyel altyapısı ile bu fırsatı değerlendirmeye karar veren Türkiye ekonomi politikalarında radikal değişime gitmiş ve ihracat-üretim-istihdam odaklı yönetim modelini benimsemiştir. Aynı zamanda doğu ekonomileri ile daha fazla iş birliğini de gündemine alarak bölgesel güç konumunu takviye ederken küresel güç olma yolunda da önemli adımlar atmaya başlamıştır.

Dünya jeopolitik düzeni önemli bir değişimin şafağındadır ve Türkiye bu sefer süreci ıskalalamama konusunda kararlı görünmektedir. Yeni dünya düzeni kurulurken masada eli güçlü olarak yer almak için ekonomik-askeri ve siyasi adımlarını hızla atmaktadır.

Türkiye'nin Fiili ve Potansiyel Gücü Yeterli midir?

Bir ülkenin küresel dengede etkin rol alabilmesi için askeri ve ekonomik yönden güçlü olması zorunlu ancak yeterli değildir. Özellikle nüfus ve nüfuz kavramları bu alanda önemli stratejik konular arasında yer almaktadır.

Her ne kadar birileri dudak bükebilecek olsa bile nüfus önemlidir. Çünkü bir ülkenin gücü sadece o ülke vatandaşlarının gelirleri ile ölçülemez. Kişi başı geliri ne kadar yüksek olsa da nüfusu az olan ülkelerin ulusal ekonomik güçleri sınırlı kalacaktır. Türkiye, dünya nüfus sıralamasında 85 milyon nü-

fusuyla 17. sırada olmakla beraber 18. sırada olan İran ile hemen hemen aynı nüfusa sahiptir. Ancak Türkiye'nin bu nüfusuna ilave olarak bir de "nüfuzu" vardır. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin nüfusu 80 milyon civarında iken Rusya Federasyonundaki özerk cumhuriyetlerden Çin-Uygur bölgesine, Balkanlardan İran'da Güney Azerbaycan'a, Irak'ta Musul-Kerkük'ten Suriye'deki Türkmenlere kadar 350 milyonluk Türk nüfusu bulunmaktadır.

Türkiye'nin güçlü nüfuzu sadece Türk unsurlar için değildir; Pakistan başta olmak üzere birçok İslam ülkesinde ve bu ülke halkları üzerinde Türkiye'nin ciddi bir nüfuzu bulunmaktadır ve Afrika açılımı ile birlikte Türkiye nüfuzunu daha geniş coğrafyada güçlendirmektedir. Özellikle 2012 yılından itibaren Türkiye ciddi krizler yaşadı. Çukur savaşlarından hain darbe girişimine, güneyinde oluşturulmaya çalışılan terör koridorundan, PKK-PYD'den DAESH terörüne kadar 10 yıldır çok sıkıntılar yaşanmış ve büyük bedeller ödenmiş olsa da IMF'nin Ekim 2022 tarihli Dünya Ekonomik Görünümü verilerine göre 2021 yılında satın alma gücü paritesinde Türkiye ekonomisi 2.943.000.000 Dolar ile dünyada 11. sırada, Avrupa'da ise 4. sırada yer alıyor.

Pandeminin kasıp kavurduğu küresel bazlı krizden en az etkilenen ülkeler arasında yer alan Türkiye, bu kriz sürecinden de ilk çıkan ülkeler arasında yer almıştır. 2021 yılında dünya genelinde ekonomik büyüme %6.1 olurken Türkiye %11.4 oranında büyümüş ve 2021 yılı lideri olmuştur. Satın alma gücü paritesi olarak hesaplandığında da %14.1 ile yine en fazla büyüyen ülke olmuştur.² Türkiye 2021 yılı başarısını 2022 yılında da sürdürmektedir. 2022 yılı birinci çeyrekte dünyada ortalama büyüme % 0.5 iken Türkiye'de %7.5 olmuş ve Çin'den sonra ikinci sırada yer almıştır. 2. Çeyrekte %7.6 ve 3. Çeyrekte %3.9 büyümüştür. Bu rakamlar dünya ortalamasının hayli üzerindedir. Bu satırlar yazılırken henüz yayınlanmamış olmakla birlikte yıl genelinde büyüme hızının %5'in üzerinde olması beklenmektedir.

Bir ülkenin küresel güç olabilmesi için güçlü altyapıya ihtiyacı vardır. Başta ABD olmak üzere altyapısını çok uzun yıllar önce kurmuş ülkeler bugün bu altyapının yenilenmesi için ciddi yatırım yapmak zorunda iken Türkiye, Çin örneğinde olduğu gibi daha yeni ve modern altyapıya sahiptir. Son 20 yılda tersane sayısı 37'den 84'e, liman sayısı 149'dan 217'ye, havaalanı sayısı 32'den 57'ye, otoyol ağı 3 katına, bölünmüş yol ağı 5 katına çıkmış, demir yollarını komple yenilemiş ve % 20 de hat uzunluğu artırılmıştır.

² TOBB, 2021 Ekonomik Rapor

20 yıl önce ülkemizde 138 OSB'de 12.000 civarında fabrika faaliyet gösterirken bu yıl OSB sayısı 378'e, burada faaliyet gösteren fabrika sayısı 74.000 civarına yükselmiştir. Ülkelerin en önemli gelişmişlik verilerinden olan enerji sektöründe de ciddi artışlar yaşanmıştır. 20 yıl önce 32.000 MW olan kurulu güç 103.000 MW'yi aşmış, daha önce sadece 19 MW olan RES-GES kurulu gücü 21.000 MW'ye yaklaşmıştır.

Türkiye'nin ekonomik alanda en önemli dezavantajı petrol ve doğalgaz başta olmak üzere enerjide dışa bağımlı olmasıdır. 2000'li yıllarda yılda ortalama 40-45 milyar dolar petrol-doğalgaz ve kömür ihracatı, Pandemi ve Rusya-Ukrayna savaşıyla emtia fiyatlarının fırlaması sonucu 2022 yılında 105 milyar Dolara ulaşmıştır. Doğalgazda % 99, petrolde % 92 dışarıya bağımlı olmak en önemli dezavantajını oluşturmaktadır.

Bir ülkenin küresel güç olabilmesi için katma değeri yüksek ürün üretimine yönelmesi ve bunun için de ar-ge faaliyetlerinin artması gerekmektedir. Ülkemiz ihracatının kilogram değeri 2002 yılında 0.60 dolar iken 2021 yılında 1.29 dolara çıkmış olsa da yeterli değildir. Ancak son yıllarda ar-ge faaliyetlerine verilen destekler bu alanda önemli gelişmelerin müjdecisidir. 2002 yılında ar-ge faaliyetlerinin GSYH'ya oranı % 0.5 iken 2021 yılında %1.13'e yükselmiştir.

Küresel güç olmanın olmazsa olmazlarında birisi de ülkenin silahlı gücüdür. Türkiye, özellikle son yıllarda bu alanda yaptığı ciddi yatırımlarla savunma sanayinde yerlilik oranını % 20'lerden % 80'lere çıkarmış ve hatta 2022 yılında 4.3 milyar dolarlık savunma sanayi ürün ihracatı gerçekleştirilmiştir. Milli savaş gemilerinden İHA-SİHA'lara, denizaltılardan tanklara, füze sistemlerinden zırhlı araçlara kadar geniş alanda yeni ve yerli ürün geliştiren Türkiye, İnsanlı ve insansız savaş uçakları için de gün saymaktadır.

Altyapı, ekonomi ve savunma gücü kadar ülkelerin dış politikadaki etkinliği de çok önemlidir. Türkiye'nin dış temsilcilik sayısı 2002 yılında 146 iken 2022 yılında 254 olmuştur. En fazla dış temsilciliği olan ABD 273, Fransa 267, Çin 260, Rusya 258 ve İngiltere 257 ile ilk sıralarda yer alırken, Türkiye'nin dış temsilcilik sayısı Rusya ve İngiltere'ye çok yaklaşmıştır. Özellikle de Rusya-Ukrayna arasındaki arabuluculuk rolü ve tahıl koridorunun Türkiye girişimi ile açılması, ülkemizin uluslararası politikada her geçen gün artan etkinliğinin açık göstergesidir.

Hangi ülkelerin küresel güç olduğu tartışmalıdır ancak özellikle ABD ve Çin'in küresel güç oldukları tartışmasızdır. Almanya, İngiltere, Fransa ve Japon-

ya da bu listede yer alır. Buna mukabil ülkelerin ekonomik güçlerinden hareketle yapılan değerlendirmeler ise sağlıklı değildir. Örneğin güçlü ekonomisi sebebi ile küresel güçler arasında görülen İsviçre ne kadar küresel güçtür? Dünya siyasetini, jeopolitiğini, dengeleri değiştirme gücü nedir ki? Ekonomisi güçlü olmakla beraber nüfuzu ve askeri gücü çok sınırlı olan bu ülke küresel dengeleri ne kadar etkileyebilir?

Bir ülke özellikle ekonomik ve askeri gücü ile küresel güç listesinde yer alabilir, çünkü bu alanlarda atacağı adımlarla dünya dengelerini sarsabilir. Fakat bu güce sahip olmanın aynı zamanda nüfuz sahibi olacağı anlamına gelmediği unutulmalıdır. Nüfuz sahibi olmak ya da son yılların popüler ifadesiyle “yumuşak güç” sahibi olmak için ekonomik ve askeri gücün ötesinde güçlere sahip olmak gerekmektedir. Ülkelerin gücünün sadece askeri ve ekonomik güç kapasitelerinden oluşmadığını, bunların yanı sıra ülkelerin sosyal-kültürel etkileme güçlerinin de çok önemli olduğunu savunan yaklaşıma göre ülkelerin etkileme güçleri, maddi olmayan temeller üzerine de kurulabilmektedir. Özellikle de kültürel ve siyasal olarak diğer ülkeler için cazibe oluşturan ülkeler, yumuşak güce sahip ülkelerdir.

ABD gibi ülkeler, özellikle kültürlerinin ve siyasi-sosyal yaşamlarının diğer ülkeler için cazip olması sebebi ile dünya kamuoyunda ciddi etkiye sahip küresel güçlerdir. Ancak burada sorun şudur: Bu ülkeler güçlü askeri ve ekonomik yapıları ile mi bu etkileme gücüne, üstün cazibeye sahiptir yoksa bu güçleri olmasa idi yine de kültürel yapıları ve siyasi-sosyal yapıları ile cazip ülke olabilecekler miydi? Elbette ki bu sorunun cevabı farklı olacaktır. Kimilerine göre askeri ve ekonomik güçten bağımsız bir kültürel-siyasal etkileme söz konusu olamayacaktır. Yumuşak güç sahibi olmak için belirli seviyede de olsa sert güce yani askeri ve ekonomik güce sahip olunması gerekmektedir.

Türkiye, diğer Türk devletleri ile olan sıkı bağlarının yanı sıra birçok İslam ülkesinin özellikle halkları üzerinde önemli etki gücüne sahiptir. Özellikle de 2000’li yıllarda gerek TİKA ve gerekse diğer resmi veya sivil oluşumlarla geniş bir coğrafyaya yaptığı yardımlar, mültecilere kucak açması, 200.000’in üzerinde yabancı öğrenciye eğitim imkânı sunması ile etkisi daha da artmaktadır. Ayrıca Türkiye’nin “Dünya beşten büyüktür” ve benzeri söylemleri ile dünyadaki sömürgeci düzene karşı yürüttüğü politikalar da Türkiye’nin geniş coğrafyalarda ilgi ve sempati ile takip edilmesini sağlamaktadır.

Askeri ve ekonomik gücü her geçen gün artan

ülkemizin özellikle bölgesinde birçok ülke yönetici ve halklarının üzerindeki nüfuzunda elbette sahip olduğu medeniyet ve kültür dünyasına bağlılığının önemli payı bulunmaktadır. Tarihi itibarı ile sömürgeci politikalar izlememiş, mazlumun yanında yer almayı şiar edinmiş olması ve bu değerlerine bağlılığının her geçen gün daha da bariz olarak anlaşılmasıyla etki gücü artmaktadır.

Bu göstergeler ülkemizin “Türkiye Yüzyılı” vizyonunu hayal olmanın ötesine taşıyarak gerçekleşmesi mümkün hedefe dönüştürmektedir. Ancak bu hedefe ulaşmak için atılması gereken önemli adımlar bulunmaktadır.

Neler Yapılmalı?

Mevcut sömürgeci-dayatmacı dünya sisteminin en önemli oyuncularını bugün içinden çıkılmaz sorunlarla karşı karşıyadır. Enerji darboğazının tetiklediği dünya haritasının yeniden şekillendirilmesi talebi çok güçlüdür ve bu talebin odağında Ortadoğu yer almaktadır. Sadece Ortadoğu’da sınırların yeniden çizileceği bir dünya değil, kartların yeniden karılarak dağıtılacağı bir dünyanın arifesinde bulunuyoruz. Türkiye olarak ise konumuz çok daha önemli. Sadece sınırların yeniden çizileceği Ortadoğu’nun bir parçası ve kartların yeniden karılarak dağıtılacağı dünya sisteminin bir üyesi değiliz. Bütün bunların yanı sıra, önümüzdeki günlerde daha da şiddetlenecek olan sorunların ve mücadelelerin odağında yer alıyoruz. Sorunlardan ve sıkıntılardan kaçma şansımız yok; öyle ise önümüzde iki yol bulunmaktadır: Birincisi, gelişmelere seyirci kalmak ve kendimizi cellatlarımızın insafına terk etmektir. İkincisi ise; a) yaşanan gelişmeleri doğru okumak, b) zayıf yönlerimizi iyileştirmek ve c) doğru hamlelerle sürecin kazananları arasında yer almak. Hiç şüphesiz ki, Türkiye’nin tercih edebileceği-etmesi gereken tek yol ikincisi olacaktır. Türkiye Yüzyılı vizyonu bu tercihin sonucudur.

Türkiye Yüzyılı’nın gerçeğe dönüşmesi için öncelikle bizlere öğretilen sömürge zihniyetin bizlere öğrettiği ezberleri terk etmemiz gerekmektedir. Mesela, Mukayeseli Üstünlükler Teorisi gibi bir ülkenin makine, diğer ülkenin ise tarım ürünlerinde gelişmesinin dünya ticaretini artırarak her iki ülkeyi de zengin yapacağını iddia eden ana makina üreten ülke teknolojik yeniliklerle ilerlemeye devam ederken tarım üreticisi ülkenin en iyi ihtimalle Orta Gelir Tuzağı içinde debeleneceğini söylemez. Ya da Faiz-Enflasyon döngüsünün her zaman aynı işlemeceği, enflasyonun sebeplerinin bu döngünün

etkisini ve yönünü belirlediği gerçeği örtbas edilerek ülke ekonomileri faiz yükünü sırtlanmaya teşvik edilir. Oysa enflasyon maliyet odaklı ise faiz artışının maliyet artışlarını körükleyerek enflasyonu daha da artıracığı söylenmez.

Ülkemizin gelişmiş ülkelerle arasındaki farkı en kısa zamanda kapatabilmesi için adımlarını daha hızlı atması gerekmektedir. Kendi tasarruflarıyla yılda 1.000 birim yatırım imkanına sahip olan bir ülkenin bu yatırımlarla aradaki farkı kapatması mümkün değilse farklı ama etkin yöntemleri devreye alması gerekir. Kredi kullanmaktan Yap-İşlet Modellerine, doğrudan yabancı yatırım teşviki dahil kadar farklı çözümler içerisinde hem ekonomik ve hem de siyasi fayda/maliyet analizleri yapılmadan bu konuda karar verilemez. Ancak “küçük olsun ama benim olsun” gibi yaklaşımlar ise ülkeye zenginlik sağlayamaz. Ülkenin üretim fazlası verme kapasitesinin düşük olduğu dönemlerde borçla yatırım yerine Yap-İşlet veya doğrudan yabancı yatırım seçenekleri daha doğru tercihler olacaktır.

Türkiye, hedeflerine ulaşabilmek için dünya ticaretini doğru okumalı ve bunun gereklerini süratle yerine getirmelidir. Her şeyden önce “Serbest Ticaret” sloganının bir masal olduğu, bu slogan adı altında aslında dünya ticaretinin standartlar ve kısaca Uygun Değerlendirme denilen test-muayene-belgelendirme hizmetlerine dayalı ayrımcı-monopol bir düzende yürütüldüğü görülmelidir. Bunun içi de bu alanlarda güçlü yerli kuruluşların gelişmesi teşvik edilmeli, özellikle TSE-Türkak gibi kuruluşlarımızın faaliyet alanları ülkemiz ekonomisi dikkate alınarak yeniden dizayn edilmelidir.

Bir ülkenin potansiyel gücü ne olursa olsun gerçek gücü kurumlarının/kuruluşlarının bileşkesi kadardır. Bu sebeple özel ve resmi kurum ve kuruluşların yönetim kapasitelerinin geliştirmesine odaklanılması, bu kuruluşlarımızın vizyon sahibi, etkinlik-verimlilik odaklı çalışan kurumlara dönüşümü sağlanmalıdır.

Türkiye'nin önemli sorunlarından birisi de işler yoluna giderken geleceğe yönelik ciddi tedbirler alınmasını öteleme alışkanlığıdır. Ülkenin ekonomik büyümesinin göz kamaştırdığı yıllarda, artan ihracat-ithalat farkını azaltabilmek için ciddi bir çalışma yapılmış ve kamuoyunda tartışmaya açılmıştı. Türkiye'nin ihracatı % 43 oranında yurt dışından ithal edilen mamullere dayanmaktaydı ve önemli oranda ülke üretim değil montaj üssü görüntüsü veriyordu.

Oysa üretimde kullanılan ürünlerin birçoğu ya-

pılacak ekonomik düzenlemelerle ülke içinde üretilebilir, böylece hem üretim kapasitesi ve istihdam artarken hem de dışa bağımlılık azaltılabilirdi. Bunun için de özellikle katma değeri yüksek ürünler teşvik edilmeliydi. Bu konuda 2012 yılında farklı düzenlemeler yapılmaya başlanmışsa da ülke gündeminin bir anda değişmesi, iç istikrarın sarsılması ile odaklanma sorunu yaşanmış, alınabilecek tedbirler yeterince alınamamıştır. Elbette İthal İkame Sistemini savunmuyoruz ama bu bizim dış ticaretteki önemli açıklarımızın kapanması için atılması gerekli adımlardan vazgeçmemiz anlamına gelmemelidir. Unutmamalı ki, bugün için maliyet yönünden görece iyi olmayan alanlara girdiğimizde bir süre sonra hem bu alandaki gelişmeler ve hem de bu alanların Dışsalılık etkisi ile tetikleyeceği ilgili alanlar ekonomik gelişmeye ciddi katkı verecektir.

Türkiye'nin ekonomik anlamda kırılma eğilimini gösteren cari açık veya benzeri hususlar tek başlarına sorun değildir. Asıl sorun, Türkiye'nin sosyal, siyasal ve ekonomik bünyesinde halen aşılamayan sorunlardır. Son yıllarda yürüttüğü cesur reform hareketleri ile bünyenin geliştirilmesine yönelik faaliyetler ise, kısırlı politik çekişmelerden kurtulamayan, parti menfaatini çok zaman ülke menfaatlerinin önüne çeken zihniyetler ve vizyonel ufuk sıkıntısı çekenler tarafından sektöre uğratılmaktadır. Türkiye'nin her ne olursa olsun, daha güçlü demokrasi, daha güçlü adalet sistem, daha güçlü hak ve hukuk sistemine ulaşmak, bunu yaparken de gerek bürokraside hâkim olan dar görüşlülüğü giderecek ve gerekse özel sektörde var olan aç gözlülüğü dizginleyecek düzenlemelere ihtiyacı bulunmaktadır.

Son olarak şunu da belirtelim ki, ülkemiz zor bir coğrafyada bulunmaktadır. Adeta dünya siyaset ve ticaretinin can damarı bu coğrafyadır. Küresel güç mücadelesinin arenası bu coğrafya olduğu için tüm güç odaklarının bölgemizle ilgili hesapları ve planları bulunmaktadır. Bunu doğal ve kaçınılmaz olarak kabul etmeli ama gerekli önlemleri soğukkanlılıkla alabilmeliyiz. Her şey para ve ekonomi değildir. Savunma sanayinden başta enerji olmak üzere arz güvenliğine kadar geniş bir yelpazede atılması gereken adımlar belirlenirken sadece fayda-maliyet hesabı değil stratejik önem de dikkate alınmalıdır.

Cumhuriyetimizin 2. Yüzyılı Türkiye Yüzyılı olacaktır. Bu vizyonun gerçekleşmesinde engel olabilecek en önemli unsur küresel güç dengeleri değil bizim özgüven eksikliğimiz veya aceleciliğimiz olacaktır. Bu iki uca sivrulmadan yol yürüdüğümüzde bizi bekleyen gelecek aynı zamanda insanlığın geleceği olacaktır.